Fiaskost »E. Post.« juures pettunud, asus ta 1882 Tallinna ja hakkas seal saksakeelist, aga eestimeelist päevalehte »Heimath'it« välja andma, — võib-olla Soome eeskujul, kus aa. 1872—84 ilmus rootsi keeles soomemeelne »Morgonbladet«. Ta valdas saksa keelt hea stilistina täielikult ja lootis oma suurte annetega sellel alal läbi lüüa. Arusaadavalt ei leidnud ta eesti ringkondades tol ajal palju lugejaid, sakslased aga boikottisid lehte. Nii oli ka siin täieline nurjaminek suurte aineliste kaotustega. Läti ringkondade poolt kutsuti ta nüüd Riiga. Seal ilmus »Heimath« veel paar a. J. töötas nüüd vanameelsete saksa lehtede »Düna Ztg.'i« ja »Rig. Ztg.'i« juures, kuni kuberner Sinovjev ta oma kantselei direktori abiks, pärast Liivimaa trükikodade inspektoriks ja ajutiseks saksa lehtede tsensoriks nimetas. Halva tervise pärast läks J. 1892 Ungarisse, kus ta Budapestis kuukirja »West-östliche Rundschau« asutas. Ka see ettevõte ei õnnestunud. Ta reisis siis Wiini, Berliini ja Balkani maadesse, töötades igal pool ajakirjanikuna. Et tervis paranes, läks ta »Neue Freie Presse« ettepanekul Peterburi selle ja mitme teise saksa lehe (Schlesische Ztg.) kirjasaatjaks, töötas mõne a. ka Gust. Pipirsi »St. Petersb. Heroldi« juures välispolitilise osa toimetajana. Et tal tolleaegse vene põllutöö-ministri Schwanebachiga hea tutvus oli, siis suutis ta välismaa lehte vene politika suhtes hästi informeerida. A. 1908 nimetati ta Tallinnasse tsensoriks, missugust ametit ta seal oma surmani pidas. J. suri 1. X 1913.

Peale 30-a. ajalehe-töö on J. ka mõned tööd eriraamatuina ilmutanud. 1878 ilmus Gothas F. A. Perthes'i kirjastusel teaduslik töö »Montesquieu's Theorie von der Dreiteilung der Gewalten im Staate«, 1879 Tartus Schnackenburgi juures »Liederbuch eines Balten« Konrad Walteri varjunime all, Riias 1889 eestikeelne väikene laulude kogu »Keisri ja isamaa laulud«, 1881 I jagu eesti muinasjutte »Sagen und Märchen des estnischen Volkes«, (II jagu 1888 Riias ja Leipzigis). 1896 ilmus tema sulest Berliinis raamat »Geistige Grössen der Gegenwart« ja 1897 sealsamas »Klerikale Umstürzler. Ein Beitrag zur Geschichte des Kulturkampfes in Ungarn«. Enne seda on ilmunud J.-ilt Ungaris ungarikeelne teaduslik töö kreeka filosofist Epikurosest.

Teated perekonnalt ja autori mälestused; *Alb. acad.* *A. J.*

JANNSEN, Johann Woldemar, esimene Eesti elukutseline ajakirjanik, kirjanik ja mitmekülgne rahvuslik tegelane ärkamisaja vanemast järgust, sünd. Vana-Vändra mõisa veski möldri pojana arvat. 4. V 1819. Ehkki hingekirjas Jaan Ado poeg Jannsen, muutis, nagu see tol ajal oli harilik, köstriks saanud J. enda eesnime Johanniks, kuna teise nime sai J. oma risti-isa Woldemar v. Ditmari järele ristimisel. Esimesed lapsepõlve-aa. veetis J. Vana-Vändra veskis, ja veskiliste käest õppis ta seda ilusat rahvalikku keelt ning rahva võluvat nalja, millede poolest tal vanemate kirjanikkude seas võistlejat ei ole. Et ta oli terane ja andekas poiss, pandi ta Vändra klk.- ehk köstrikooli õppima nende 12 kasvandiku sekka, keda endise kooliseaduse järele valdade kulul klk.-koolides pidi peetama. J. oli siis juba vaeslaps ja vajas säärast abi, sest ta isa suri, kui poeg 7-aastane oli. Suure-Jaani Pärassaare talust pärit olev ema Mall, sünd. Kuldkepp, kelle elurõõmsa iseloomu poeg oli pärinud, läks varssi uuesti mehele, ja poeg anti 10-aastaselt Uue-Vändra Särghaua tallu karjaseks. Sealt ta siis vist klk.-kooli saigi. Vändra kog. õpetaja ja kirjanik Karl Körber (vt.), kuuldes J.-i ilusat lauluhäält ja tähele pannes ta andekust, võttis noormehe oma juurde kutsariks ja hakkas teda eraviisil edasi õpetama. Suurem asi see õpetus vist ei olnud, mida võis anda arvurikka koguduse õpetaja, kes oma ametitalituste kõrval hoolega ka raamatuid kirjutas. Kuid imelikul kombel näeme J.-i päevaraamatust, mida ta Vändra köstriks saades 19-a. saksa keeles pidas, et ta juba siis vigadeta head saksa keelt kirjutas, üsna hästi tundis saksa kirjanikke Krummacherit, Jung-Stillingi ja teisi vabameelseid vaimulikke ja ilmalikke rahvakirjanikke, keda ta muidugi Körberi raamatukogust oli lugenud. Teame niisama, et J. juba tol ajal hästi klaverit ja orelit mängis ning ülepea muusikalises hariduses võrdlemisi tublisti oli edenenud. Et J. kõike seda oma viletsais oludes nii ruttu omandas, on seletatav ainult tema suure ande ja hoolega. Õpetaja Körberi kirjanduslik tegevus ergutas nähtavasti ka J.-it sellele teele. 1845 tõlkis ta suure kogu vaimulikke laule, mis ta »Sioni-Laulo-Kandli...« (Tartus) nime all avaldas. Teise ande »Sioni-Laulo-Kandlist« avaldas ta (Tartus) 1853, III ande 1860. Kokku oli kolmes andes 1033 laulu. Raamatud olid lihtsas selges keeles kirjutatud ja läksid ruttu rahva sekka. Peale selle vaimulikkude laulude kogu avaldas J. palveraamatu, kus leidub ka vaimulikke laule, nime all »Sioni-Ohwri-Altar...« (I j. Tartus, 1859, II j. 1862).

J.-il oli kindel tahtmine eestikeelist ajalehte välja anda. Juba Vändrast saatis ta loapalve ministeeriumi, aga asjata. Nikolai I tagurline valitsus pidas säärast asja talupoja-rahvale ülearuseks. Siis hakkas J. välja andma perioodilist juttude kogu »Sannume